



## **ANGLICIZMI U TEHNOLOŠKOM DISKURSU SAVREMENOG SRPSKOG JEZIKA 21. VEKA**

### **ANGLICISMS IN CONTEMPORARY SERBIAN DISCOURSE OF TECHNOLOGY**

**Miloš Bogdanovi , master**

Visoka poslovna škola strukovnih studija „Prof. dr Radomir Bojkovi “ Kruševac  
e-mail: nikolabogda@gmail.com

#### **Sažetak**

*Usled razvoja nauke i tehnike krajem 20. i po etkom 21. veka, došlo je i do pojave novih re i, odnosno termina na engleskom jeziku, s obzirom na injenicu da su Sjedinjene Ameri ke Države danas najve a informati ka i tehnološka sila. Kao i drugi narodi i njihovi jezici, i mi smo preuzeli veliki broj novih re i iz engleskog jezika. Takve re i smo nazvali anglicizmima, s obzirom na njihovo anglofono poreklo. Nove, pozajmljene re i su adaptirane, neke u izvornom, prevedenom obliku, a najve i broj je preoblikovan. Tako da, u srpskom jeziku razlikujemo tri tipa anglicizama po na inu nastanka: preoblikovane, prevedene i mešovite. Prema na inu realizacije, anglicizmi mogu biti o igledni, skriveni i sirovi. Ovaj rad upravo pruža pregled naj eš e koriš enih anglicizama u savremenom srpskom jeziku i upozorava na potencijalne opasnosti po naš jezik u tom procesu njihovog preuzimanja, koje mora biti u što ve oj meri prilago eno normi i sintaksi srpskog jezika, da ne bi došlo do izraženije razlike izme u norme i tzv. današnjeg anglosrpskog sociolekta.*

#### **Abstract**

*Due to the development of science and technology in the late 20th and early 21st century, there was an emergence of new words and terms. The original words were, naturally, of English origin, due to the fact that the United States today are the largest IT and technological force. Similar to other countries and their languages, we also borrowed a number of these English words. Such words are called anglicisms, with respect to their anglophone origin. New, borrowed words have been adapted, most of them were reshaped and modified, some of them were just translated in Serbian, and few of them were taken in its original form . Therefore, there are three types of anglicisms, according to their creation: transformed, translated and mixed. According to their apperence in language, anglicisms can be apparent, crude and hidden. This paper gives an overview of the most commonly used anglicisms and neologisms in contemporary Serbian language and warns of the potential dangers to our language in the process of „downloading“, which must be increasingly customized to grammatical rules and syntax of Serbian language, to avoid noticeable differences*

*between the accepted language standard and so-called Angloserbian sociolect.*

**Ključne reči:** *anglicizam, jezik, sociolekt, preoblikovani anglicizam, prevedeni anglicizam, mešoviti anglicizam, o igledni anglicizam, skriveni anglicizam, sirovi anglicizam.*

**Keywords:** *anglicism, language, sociolects, modified anglicism, translated anglicism, mixed anglicism, apparent anglicism, hidden anglicism, raw anglicism.*

## 1. Uvod

Savremeno informatičko i tehnološko doba je sa sobom donelo puno novina, koliko formalnih, toliko i suštinskih, kognitivnih, koje utiču na svakog pojedinca kao člana društva, želeo on to ili ne. Isto tako, ovo doba je donelo koliko dobrih stvari, toliko i loših, govore i iz aspekta svakodnevnog života i potreba jednog *instant društva* kakvo je današnje. Naime, danas je društvo toliko obuzeto štednjom vremena, koji je najvažniji ovekov resurs, da pronalasci i "gedžeti" jednostavno predstavljaju krajnji rezultat jednog takvog stremljenja. Brza hrana, mobilni telefoni, instagram - su samo neki od primera. U skladu sa takvim promenama u svesti oveka, bespogovorno mora doći i do promena u jeziku, stvaranja i uvođenja novih reči.

## 2. Definisane pojma pozajmljenica

Mnoge pojave u jeziku govore o njegovoj povezanosti sa društvom. Naime, svaki novi pojam, predmet ili pojava, mora dobiti svoje ime. U tu svrhu se ili stvara nova domača reč, ili pozajmljuje nova iz stranog jezika. Tu možemo uočiti nekoliko ključnih elemenata. Najistaknutiji element je vremenski aspekt. Naime, nije moguće povući objektivnu vremensku granicu do koje se određena reč može smatrati novom, što predstavlja prvu prepreku.

Potreba da se imenuju novi predmeti, pojave i pojmovi, kao i stvaranje novih naziva kao dodatka ve postoje im su najčešći i razlozi za stvaranje novih reči, usled stilističkih ili pragmatičkih potreba. područjima ve u

XVIII veku), ali su se reči kao rezultat tog proučavanja javili tek krajem 20.veka. Ipak, situacija je na svakom području drugačija, zbog različite društveno – političke situacije u svakom društvu ponaosob.

Najveći deo *ine pozajmljenice*. Naime, nerealno je očekivati da svaka nova reč koja se pojavi u jeziku, odmah bude prevedena. Nove reči koje se pojavljuju poslednjih dvadesetak godina posledica su razvoja kompjuterske i mobilne tehnologije. Nazivi posebno vezani za ta područja, uglavnom su preuzeti iz engleskog jezika. Osim *pozajmljenica*, postoje još i *pseudo-pozajmljenice* ili prividne *pozajmljenice* koje kao model ne postoje u stranom jeziku, nego se sasvim slobodno formiraju u nekom drugom jeziku (npr. kuler, darker, koledžice, kaubojke itd.). Uz pomenute kategorije, postoje još i domaće nove reči koje nastaju kako bi popratile društveno – političku stvarnost. To su reči koje se zbog sveprisutnosti pojmova koje označavaju sve češće upotrebljavaju (npr. "satanizacija", "globalizacija", "tranzicija" itd.).

*Pozajmljenice* analogijom reprodukuju postojeće i tvorbene modele, pa se tako dobija veliki broj novih reči. Takođe, tu su i kontrakcija (sažimanje), semantička neologija - povećanje broja značenja ve postoje im leksičkim jedinicama, kao i stvaranje novih reči metonimijom i metaforom, slobodne tvorbe. [1]

## 3. Korpus i podela anglicizama

Za uzorak je uzeto trideset raunarskih sajtova i foruma, kako bi uzorak bio što značajniji, a dobijeni rezultati precizniji. Opisani korpus analiziran je u cilju klasifikacije anglicizama u terminologiji informatike i elektronskih medija, to po: nastanku i po realizaciji. Nastanak anglicizma podrazumeva način na koji je dotični anglicizam dospelo u srpski jezik. U srpskom jeziku razlikujemo tri tipa anglicizama po načinu nastanka: preoblikovane, prevedene i mešovite. [2] Preoblikovanje podrazumeva preuzimanje novog oblika i njemu pridružene nove sadržine, a tako nastaju nove obliko-sadržinske inovacije. Odnosno,

za objekat ili pojam za koji u srpskom ne postoji odgovarajući ili izraz, preuzima se reč iz engleskog jezika. Reč *mikrofon* je, uz blagu promenu ortografije, preuzeta u gotovo izvornom obliku. Interesantno je to što su konstituenti reči mikrofon zapravo grčkog porekla (mikros - mali + phone - zvuk), a ovakvih neoklasičnih složenica inače ima izuzetno mnogo u različitim oblastima nauke i tehnike. Reč *studio* nije pretrpela nikakvu ortografsku promenu (izuzevši nastavke u deklinaciji, kojima je dodata fonema /j/, kao što to nalaže pravopis srpskog jezika, radi lakšeg izgovora). Međutim, u takvim primerima, kao što su *reči* *propaganda*, *signal*, *slot* i *skin* (u značenju: tekstura za određeni trodimenzionalni model). Danas se u srpskom jeziku često pominje imenica *veb*, umesto koje se danas još češće upotrebljava drugi anglicizam, *internet*. "Instalirati" predstavlja parcijalni anglicizam, nastao od glagola *install*, kome je dodan određeni sufiks [-irati]. Inače, njegov antonim na srpskom jeziku glasi *deinstalirati*, iako se u engleskom kao antonim glagolu *install* koristi glagol *uninstall*. Glagol *deinstall* postoji, doduše, u engleskom, ali se daleko češće koristi njegov sinonim *uninstall*. Za glagol *deinstalirati* u srpskom jeziku postoji sinonim *izbrisati*, koji se koristi u kolokvijalnom jeziku.[3] Složenica *tajmkod*, kao ortografska adaptacija reči *timecode*, koristi se za vremensku oznaku kojom se pokazuje koliko je vremena prošlo od početka određene video ili audio snimka.

Radio frekvencija, video kamera, internet stranica i tome slično, zanimljivi su primeri pogrešno preoblikovanih anglicizama, jer kod njih imenica vrši funkciju atributa u prednjem polju, što inače nije svojstveno srpskom jeziku. Umesto imenice, trebalo bi upotrebiti odgovarajući pridev, tako da bi ispravni anglicizam npr. za prvi termin glasio radijska frekvencija.

Više od 80 procenata anglicizama nastalo je preoblikovanjem. Preoblikovanje je najčešće i najprilagodljivije anglicizama u terminologiji informatike i elektronskih medija. Prevedeni anglicizmi nastaju preuzimanjem novih sadržaja iz engleskog

jezika, za koje se označavanje onda koriste i postojeće domaće lekseme, ali upotrebljene na nov način. To jest, ve postoje određene domaće ili odmaenoje reči u srpskom jeziku pridružuje se sasvim novo značenje.

Povremeno se mogu sresti prevedeni anglicizmi kod kojih je kvalitet vrlo diskutabilan. Npr. bežični telefon (umesto bezžični telefon) i pametna kartica (umesto inteligentna kartica). Prema rečniku Matice srpske, značenje reči dugme, koja je prvobitno označavala samo deo odevnih predmeta, prošireno je kada su se pojavili električni aparati, tako da sad označava i njihov deo. Interesantna je činjenica da je formativ "dugme" zapravo turskog porekla, ali u značenju povezanom s informatikom i elektronskim medijima ipak je reč o prevedenom anglicizmu.

Prevođenje nije naročito produktivan metod pozajmljivanja reči. Samo oko 10% pregledanih anglicizama nastalo je prevođenjem. Pri pregledu literature i reči iz korpusa nije uočeno ni broj pogrešno ili nezgrapno prevedeni anglicizama.

Što se tiče mešoviti anglicizama, oni nastaju preoblikovanjem jednog dela reči, a prevođenjem drugog dela. Ovaj postupak takođe se primenjuje kod nekih reči i izraza u korpusu, pa iako ovakav metod pozajmljivanja nije produktivan koliko ostala dva, ipak je pronađen veliki broj primera. Prvorazredni informativni servis imenika je sintagma prevedena reč po reči, ali i dalje zvuči relativno prirodno, zbog toga što su se obe njene komponente ve odmaeno u srpskom jeziku. Alternativa u duhu srpskog jezika mogla bi biti informativni servis prve klase. Termin "živa" emisija verovatno je nastao iz potrebe da se uz imenicu "emisija" upotrebi neki pridev koji bi pokazivao to da se ta emisija snima uživo. Ovakav prevod ipak treba izbegavati, jer kao govornici srpskog jezika imamo utisak ili da nam sugeriše to da postoji i „mrtva emisija“ što, naravno, nije slučaj, ili da se radi o nekoj posebno dinamičnoj i veseloj emisiji, ako pridev "živ" shvatimo u prenesenom značenju (živahan). Anglicizam virtualna stvarnost u

srpskom se upotrebljava ve preko dvadeset godina. Virtuelna stvarnost za cilj ima stvaranje trodimenzionalne virtuelne okoline, gde je upravljanje složenijim procesima pojednostavljeno, odnosno znatno lakše nego koriš enje ra unara. Ova ideja još uvek nije u potpunosti ostvarena, ali s napretkom nauke i tehnike neprestano se dolazi do novih otkri a, koja se sve više primenjuju u raznim oblastima ljudskih aktivnosti. Zajedno s pozajmljenicama radio frekvencija i video kamera, internet stranica ili internet strana još je jedan primer za nepravilno preoblikovane anglicizme kod kojih je imenica u funkciji atributa u prednjem polju, što nije u duhu srpskog jezika, ali se i ovo rešenje veoma esto koristi u srpskom jeziku. Kreiranje lika nastaje preoblikovanjem re i *creation* (uprkos tome što postoji nekoliko alternativa) i prevo enjem re i *character*. Re i kreiranje i kreacija odavno su ušle u srpski jezik. Što se ti e re i *character*, u srpskom ve postoji odgovaraju i internacionalizam, karakter, ali je u ovom mešovitom anglicizmu umesto njega upotrebljen dramski termin lik. Strategija u realnom vremenu tako e je mešoviti anglicizam, uz jedan preoblikovan deo. Što se ti e strategija (žanra video igara u kome igra komanduje vojnim jedinicama), razlikuju se dve vrste – *turn-based strategy* (potezna strategija), gde se igra i smenjuju pri igranju, odnosno svaki ima svoj potez, poput šaha, i *real-time strategy*, gde termin real-time zapravo služi da ozna i nedostatak poteznog stila igre; komande koje igra izda automatski se izvršavaju istog trenutka. Mešoviti anglicizmi najmanje su zastupljeni tip pozajmljenica iz engleskog jezika. Samo se oko osam procenata pregledanih anglicizama ubraja u ovu klasu. Do mešanja preoblikovanih i prevedenih oblika naj eš e dolazi onda kada je jedan od delova anglicizma pogodan za prevod, dok se drugi mora preoblikovati, bilo zato što je teško prevodiv, bilo zato što se ve od ranije potpuno odoma io u srpskom jeziku. Kada se pominje realizacija anglicizama u srpskom jeziku, govori se o stepenu i na inu na koji se oni prilago avaju kada pre u u jezik-primalac.

Prema na inu realizacije, anglicizmi mogu biti o igledni, skriveni i sirovi. [2] (Pr i 2005: 121-123) O igledni anglicizmi su sve re i i afiksi koji su preuzeti iz engleskog jezika, a koji su ortografski, fonološki, morfosintakti ki, semanti ki ili pragmati ki integrisani u sistem srpskog jezika i koji bi vremenom mogli postati manje ili više odoma eni u srpskom jeziku. Kao što sam njihov naziv govori, o igledni anglicizmi se mogu veoma lako prepoznati kao re i stranog porekla, upravo zato što su ti anglicizmi naj eš e i oni koji su nastali procesom preoblikovanja. Videožurnalizam je spoj više poslova koje jedna TV ekipa vrši. Drugim re ima, jedan novinar s video kamerom menja celu jednu ekipu: i tonskog tehni ara, i tehni ara rasvete, i kamermana i asistente. Ova re nije ništa drugo do spoj re i *video* i, kod nas ve postoje e, re i *žurnalizam*, u kojoj su izvršene ortografske promene u procesu adaptacije srpskom jeziku. Šou-biznis je o igledni anglicizam koji je ve ustaljen, a ortografija ove pozajmljenice je, u procesu adaptacije, pretrpela takve promene da ona skoro i da ne li i na svoju originalnu verziju. Rejting ozna va gledanost nekog programa, odnosno broj ljudi iz ciljne grupe koji su program zaista pratili. Zanimljivo je da se ova imenica na engleskom koristi gotovo isklju ivo u množini (bar što se elektronskih medija ti e). Pri snimanju emisije, potrebno je da kameran ima pristup razli itim uglovima snimanja. Ovo se postiže tako što se pre po etka emisije uglovi svih kamera podese i sa uvaju, da bi se kasnije mogli iskoristiti obi nim pritiskom na dugme. Skup ovih komandi, odnosno aparat na kome se one nalaze naziva se šot boks. Ponovo su u pitanju promene na ortografskom planu: sh postaje /š/, a x postaje /ks/, da bi se re prilagodila srpskoj grafiji. Internet provajderi u Srbiji sve eš e koriste sintagmu internet konekcija. Jasno je da je ona nastala na osnovu engleske imenice *connection*, ali se postavlja pitanje da li nam je ona zaista potrebna, imaju i u vidu to da postoji ekvivalent doma eg porekla - veza. Ekspanzija je u krugovima korisnika video igara širom Srbije široko prihva en pojam, koji zapravo ozna va

produžavanje neke igre novim delovima pri e ili drugim sadržajem. Za taj drugi sadržaj, koji nije pravilno nazvati ekspanzijom, danas se i u svetu i kod nas koristi skra enica *DLC* (*Downloadable Content*), koja se ubraja u sirove anglicizme, jer pri adaptaciji nema nikakvih promena. Endžin je još jedan od primera za o igledne anglicizme. *Engine*, u informati kom smislu, ozna va složen program koji sadži sve alatke koje programerima omogu uju da prave elektronske video igre. Svaki endžin sadži i skup pravila, u koja se ubrajaju mogu nosti za upravljanje zvukom, vešta kom inteligencijom, umrežavanjem, lokalizacijom tekstura, animacijom, kreiranjem skriptova, simulacijama stvarnih fenomena (poput zakona fizike, kretanja, gravitacije i sli no tome), a iji se parametri mogu po potrebi menjati ili prilago avati. Ova re je, adaptirana srpskoj grafiji, uvedena u sistem srpskog jezika uprkos injenici da u njemu ve postoji ekvivalent *motor*, koji je i sam pozajmljenica. Od svih pregledanih primera, približno dve tre ine, u srpskom jeziku se realizuje kao o igledni anglicizam, što zna i da ova grupa anglicizama broj ano dominira.

Za razliku od o iglednih anglicizama, za koje se bez poteško a može utvrditi da su pozajmljenice, kod skrivenih je anglicizama to teže utvrditi. Naime, prema T. Pri u, skriveni anglicizmi su re i ili grupe re i koje odražavaju normu engleskog jezika, ali imaju oblike srpskog jezika, te stoga ovakva vrsta adaptacije omogu ava relativno brz proces odoma ivanja. Jedan od srpskih ekvivalenata engleske imenice *computer* glasi ra unar. S obzirom na to da se od te imenice danas neuporedivo eš e koristi o igledna pozajmljenica iz engleskog kompjuter, mnogima e se, u pore enju s njom, na prvi pogled svakako u initi da je ra unar „izvorno“ srpska re , ali je ona zapravo tako e nastala pod uticajem engleskog jezika. Zna enje srpskog glagola ra unati i sintagme vršiti prora une zapravo potpuno korespondira sa zna enjem engleskog glagola *to compute*, pa možemo zaklju iti da je re ra unar gotovo savršen ekvivalent engleske imenice *computer*. Na

svakom internet forumu, kao i na pojedinim sajtovima, za pristup sadržaju, potrebno je registrovati se unošenjem korisni kog imena i šifre. Korisni ko ime je gotovo direktan prevod sa engleskog, a u upotrebi se može videti i ime korisnika ili samo korisnik. Šifra je, s druge strane, francuska re , premda je u francuski jezik došla iz arapskog. U informati i elektronskim medijima šifra ozna va “niz znakova, brojeva i slova kojima se može dobiti pristup nekom kompjuterskom sistemu”. To zna enje je pridodato re i šifra koja je na taj na in, tj. sadržinskom inovacijom (Pri i 2005: 124), postala uvezeni neologizam, odnosno skriveni anglicizam. Pri snimanju informativnih emisija, producent se katkad na e u situaciji da nema dovoljno vremena u programu za sav materijal koji su prikupili on i njegovi saradnici. U ovom sluaju, producent mora da odlu i koji e prilog skratiti, koji izbaciti itd. Ovaj postupak naziva se rezanje, što je nastalo po uzoru na englesko *cutting*. Alternative ovom anglicizmu mogle bi biti doma e re i skratiti ili skra ivanje. Kod elektronskih igara i drugih programa vremenom se javlja potreba za poboljšavanjem ili nadogradnjom softvera. Kompanija koja je izradila neki program ima moralnu obavezu da pruži podršku korisnicima tako što e obezbediti *zакrpe* (od engleskog *patch*). Tri su glavna razloga tome. Naj eš i su razlog slu ajne greške u softveru do kojih je došlo pri kodiranju. Ove su greške poznatije kao *bagovi* (od engleskog *bug*). S razvojem novih modela hardvera, softver zatim zastareva, tako da ga korisnici moraju redovno unapre ivati. I, na kraju, *zакrpa* može doneti nove opcije i mogu nosti, koje olakšavaju rad sa programom. U srpskom kolokvijalnom jeziku može se, kao malo eš a alternativa, uti ili pro itati i *pe* , a ova re se u našem korpusu pojavljuje i u nepreoblikovanom obliku, to jest kao *patch*. Re nivo u elektronskim igrama ozna va prostornu oblast igre koja ini jedan od njenih delova. Nivoi su numeriki odre eni: prvi nivo, drugi nivo itd. U ovom je sluaju re i koja ve od ranije postoji u srpskom jeziku pridodato novo zna enje, koje je prethodno dodato i njenom engleskom

ekvivalentu. U kolokvijalnoj upotrebi može se uti i englesko *level*. *Save* je engleski glagol koji izvorno zna i spasiti, sa uvati, ali je sa porastom popularnosti ra unara i razli itih programa ova re dobila novo zna enje, koje se može definisati na slede i na in: “elektronski sa uvati podatke pri radu na ra unaru i time spre iti njihov gubitak pri prekidu rada”. Srpskom ekvivalentu sa uvati tako e je pridodato ovo zna enje. Kao alternativa može se esto uti i glagol *sejvovati*. Quad-core ozna va koliko jezgara ima neki procesor. Iako se može uo iti i u izvornom, sirovom obliku, re *etvorojezgarni* ipak preovladava, najverovatnije zato što poteško a pri prevodu gotovo da i nema. Manji ili ve i broj jezgara ozna va se tako e anglicizmima: *dual-core*, *hexa-core* i *octa-core*, kao i odgovaraju im prevedenicama *dvojezgarni*, *šestojezgarni* i *osmojezgarni*. Trinaest posto pregledanih primera iz korpusa realizuje se kao skriveni anglicizam.[4]

Sirovi anglicizmi su pozajmljenice koje su preuzete bez ikakvog ortografskog prilago avanja grafiji srpskoga jezika. One su u sistem srpskog jezika potpuno integrisane semanti ki i pragmati ki, delimi no integrisane na morfosintakti kom i fonološkom planu, dok na ortografskom planu uopšte nisu integrisane. Drugim re ima, ovakvi anglicizmi se pišu u izvornoj grafiji, pa ih usled toga, osobe koje ne govore engleski jezik esto izgovaraju proizvoljno, odnosno kako najbolje znaju i umeju. Kao što kaže Pr i , „nije sasvim jasno da li se izgovaraju u engleskom originalu, ili prilago eno srpskom jeziku, ili nekom englesko-srpskom mešavinom“. Ovde tako e treba napomenuti da se u sirove anglicizme ne ubrajaju engleske re i u izvornoj formi koje se u tekstovima na srpskom jeziku jave samo jednom ili nekoliko puta. *Insert* na engleskom zna i ‘ubaciti’, ‘staviti nešto u nešto drugo’. U srpskom novinarskom jeziku ovaj izraz ozna va video-ise ak koji služi tome da ilustruje neku vest. Iako su zna enja ova dva termina povezana (*insert* se u odre enom trenutku ubacuje u emisiju), oni nikako nisu

sinonimi, jer bi sinonim za anglicizam *insert* pre bila pozajmljenica *clip* ili *video clip*, budu i da je primarno zna enje re i clip i ina e ‘se i’, pa se tako za izražavanje zna enja imenice *insert* u srpskom novinarstvu koristi i re *ise ak*.

Primarno zna enje engleske re i *skin* je koža, a u industriji elektronskih igara, ona ozna va tip teksture. Pri tome treba imati u vidu da se vizuelni elementi novijih elektronskih igara uglavnom sastoje od trodimenzionalnih modela i tekstura. Modeli su bezbojni predmeti stvoreni koriš enjem nekog programa koji za to služi, dok su teksture zapravo slika ili skup boja koje se dodaju ve napravljenom trodimenzionalnom modelu, kako bi se stvorila iluzija površine željenih karakteristika. *Skin* je jedan tip tekstura, odnosno, preciznije re eno, *skin* je tekstura trodimenzionalnog modela, koji je pod kontrolom igra a, kao i bilo koja alternativna tekstura tog modela. Drugim re ima, okolina i predmeti koji su stati ni u elektronskim igrama, odnosno oni nad kojima igra bar donekle nema kontrolu, ne mogu biti ozna eni re ju *skin*. Ako trodimenzionalni model koji je pod kontrolom igra a ima samo jednu teksturu (bez ijedne alternative), naj eš e se naziva teksturom, jer *skin* u ovom zna enju implicira postojanje alternativnih tekstura. Re *skin* tako e ozna va raspored boja, slika, linkova i slova u programu ili na internet sajtu, kao i njihove odlike (nijansa boja, veli ina i vrsta slova, i tako dalje).

Prilikom rada na ra unaru, nešto se uvek može pokvariti, a korisnik usled toga može izgubiti sve svoje podatke. Da bi se to izbeglo, pravi se *backup*. Ovaj termin odnosi se na postupak arhiviranja podataka putem kopiranja, obi no na eksterni disk, kako bi se u slu aju da se podaci u ra unaru unište, oni mogli povratiti. Što se ti e forme ovog anglicizma, on postoji i u preoblikovanoj o iglednoj varijanti *bekap*. Od ove imenice, uz pomo doma eg sufiksa, izveden je i glagol *bekapovati*.

Elektronske igre se po broju igra a dele na dve vrste: na igre za jednog igra a i na igre za više igra a. U našem se jeziku, umesto

ovih dugačkih izraza, koriste sirovi anglicizmi *singleplayer* i *multiplayer*, ili njihove ortografski prilagođene pozajmljenice *singlejejer* i *multiplejejer*. Zaitanje elektronskih knjiga ve se nekoliko godina unazad koriste tzv. elektronski ita i, za koje postoji i engleski naziv *reader*. Re *reader* se, naravno, može prevesti kao *ita*, što je esto i sluaj, ali tada može do i do zabune, jer na srpskom jeziku ita označava i spravu kojom se može pristupiti informacijama koje su sačuvane na određenom elektronskom medijumu (npr. DVD ita, *Blueray* ita, itd.). *Reader* jeste elektronski medijum, jer prikazuje informacije s memorijske kartice koja se u njemu nalazi, ali neuputoj osobi to ne e na prvi pogled biti jasno. U upotrebi su obe varijante, ali *reader* se eše koristi. Re *internet* oigledan je sirovi anglicizam, koji je ve prihvaćen u srpskom, a u govornom se jeziku vrlo esto, pogotovo kod mlađih generacija, uje i skraćeni oblik *net*, pa ako je neko priključen na internet, može se re i da je taj neko 'na netu'.

#### 4. O anglosrpskom, odnosno srpsko-engleskom

Sve šira upotreba engleskog jezika dovodi do mešanja srpskih i re i engleskog jezika, kao i do menjanja srpskog pod uticajem engleskog jezika. To je hibridizacija. U okviru hibridizacije se nalazi pseudonorma, tj. prihvaćeno pogrešno pisanje od strane velikog broja korisnika jezika, pod uticajem pravila engleskog jezika. Takav jezik i takvo pisanje se sve manje razume i sve eše odstupa od norme srpskog jezika. Upravo hibridizaciju možemo primetiti i u velikom broju gorepomenutih primera, kroz ortografiju i izgovor re i koje se na taj način odmauju u srpskom jeziku. Taj jezik prof. Pri naziva anglosrpski. On konstatuje da nastaje jedan novi i specifičan varijetet srpskog jezika, koji bi se mogao podvesti pod domen sociolekata. Svojestven je urbanim, obično dvojezičnim sredinama, ljudima mlađe generacije, započetog, a nezavršenog obrazovanja, koji svoju jezičnu, a i drugu kulturu, stiču uglavnom putem popularnih "mas" - medija. To je hibridni

jezik kojim se oni, ali ne samo oni, služe. T. Pri uvodi novi, nemarni "funkcionalni stil", u nedostatku do sada ponuđenih stilova u literaturi. Kaže da je taj jezik hibridna tvorevina sociolekta i svih funkcionalno raslojenih varijeteta "u kojoj dominira mešavina popularnog,aska ko - opuštenog i publicističkog stila". Taj stil je "najzastupljeniji jezički varijetet u našoj javnoj upotrebi, pre svega u mnogim štampanim i elektronskim medijima, i u govoru i u pisanju, a zatim svuda gde se govori i piše (a potom i jezički misli). Pod njihovim uticajem - u spontanom govoru, u komunikaciji putem interneta, na ulicima, na natpisima, na reklamnim panoima". Posebni korisnici jezika koji najviše mogu uticati na formiranje jezičkih navika javnosti su profesije koje suštinski utiču, ili mogu uticati. To su: jezički i lingvistički stručnjaci, prevodioci, učiteli, nastavnici i profesori (svih predmeta i nivoa), novinari, voditelji, spikeri, urednici, grafički i likovni dizajneri, tvorcireklamnih slogana, osobe za odnose s javnošću. Oni moraju redovno upotrebljavati Pravopis i druge jezičke priručnike, što mora biti propisano kao obavezno. Njihovi glavni zadaci su: podizanje opšteg nivoa jezičke kulture, izgrađivanje stavova o jeziku i izgrađivanje svesti o postojanju jezičke norme. Pravi način za to je obrazovanje, kako u školi, tako i van škole. [6]

#### 5. Zaključak

Na osnovu pregledanog korpusa, više od osamdeset posto anglicizama nastalo je preoblikovanjem. Prevođenje nije naročito produktivan metod pozajmljivanja reči. Samo oko deset procenata pregledanih anglicizama nastalo je prevođenjem, dok su mešoviti anglicizmi najmanje zastupljeni tip pozajmljenica iz engleskog jezika. Samo se oko osam procenata pregledanih anglicizama ubraja u ovu klasu. Ako uzmemo u obzir realizaciju samih anglicizama, od svih pregledanih primera, približno dve trećine, u srpskom jeziku se realizuje kao oigledni anglicizam, što znači da ova grupa anglicizama brojano dominira, sirovih anglicizama ima dvadeset jedan procenat, a

trinaest posto pregledanih primera iz korpusa realizuje se kao skriveni anglicizam. Usled pojave tolikog broja re i pozajmljenih iz engleskog jezika, ono što možemo i moramo da uradimo je da razumemo važnost o uvanja vlastitog jezika. U skladu sa tim, podizanje svesti o neophodnosti koriš enja naših re i, uvek kada nam to jezi ke okolnosti dozvoljavaju, preduslov je za o uvanje jezika, a samim tim i kulture i tradicije našeg naroda, na kome po iva. Jezik mora biti stabilan, ali i dovoljno elasti an kako bi mogao pratiti komunikacijske potrebe svojih govornika. U slu ajevima kada nam okolnosti to ne dozvoljavaju, preoblikovanje re i treba vršiti isklju ivo u skladu sa ortografskim i morfološkim normama srpskog jezika. U skladu sa tim, moramo preuzeti odgovornost za svaku re koju izgovorimo i napišemo, jer nas svaka pogrešno napisana ili izgovorena re udaljava od norme i slabi naš jezik, a time i nas kao narod.

### **Bibliografija**

1. Ivi P., Klajn I., Jezi ki priručnik, Beograd: Radio-televizija Beograd, 1991.
2. Pr i , T. Engleski u srpskom, Novi Sad: Zmaj, 2005
3. Smiljani Z., Internet terminologija u govoru mladih, Skolski bibliotekar, 2008
4. Francuski B., Anglicizmi u informati koj i medijskoj leksici u srpskom, Komunikacija i kultura online, Godina III, broj 3, 2012.
5. Petrovi J., Miloševi S., Možemo li bez engleskih re i, Politika, 2011
6. Pr i , T., Vasi V., Najgebauer G., Re nik novijih anglicizama: Du yu speak anglosrpski?, Novi Sad: Zmaj, 2001

### **Istorija rada:**

*Rad primljen:* 14.04.2014.

*Prva revizija:* 03.05.2014.

*Druga revizija:* 03.06.2014.

*Prihvatanje:* 03.06.2014.